

آقای حاج امام جمعه - شما که تصدیقات آنها را در نظر می آورید و مشتمل میشوید حق دارید ولی باید این ملاحظه را هم که این تغییر امروزه چه مفاسد دارد نمود حالا بکماه بپردازیم که مالیات لاوصول مانده و ملوک در حالت افتخاش و انقلاب است تا تجدید انتخاب کابینه بشود و یک وزیر مالیه بیاید که سوار کار بشود سال گذشته مالیات همین طور در محل مانده پس این ملاحظه را هم باید نمود .

(در این موقع ورقه رای منتشر شده با کثرت آراء سلب اطمینان مجلس از وزیر داخله شد)
رئیس - از ورود جناب مستوفی الممالک در مجلس تمام و کلا اظهار خوشوقتی و مسرت نمود، تبریک و تهنیت میگویند و انشاءالله خدمت بزرگی بمجلس و ملت نموده و مایه امیدواری و اعتبار مجلس خواهند بود .

آقا شیخ حسین - اگر اجازه میدهند شما هم کتم آنروز که در باب انتخاب باقی مانده و کلاما ذکره شد بنده عرض کرد که برای تقسیم و تکمیل آن ماده از قانون اساسی در خارج خوبست از طرف مجلس بهجای اسلام بتبایات نوشته شود که بیست نفر از علماء را معین کنند تا اهل مجلس پنج نفر را در میان آنها با کثرت آراء انتخاب نمایند تا از این حیث و از جهات دیگر بکلی آسوده و راحت باشیم نمی دانم آیا این عرض من قبول شد یا نه .

رئیس - آن روز زمان حاضر نبودم و مستحضر نیستم خیلی خوب است باید در این خصوص هم اقدام بشود .

وکیل التجار - گویا در نظر آقایان و کلا باشد که یک لایحه در چندی قبل نوشته شده بود و پانزده نفر هم آنرا امضاء کرده بودند و اگر چه مطالب آنهم در مجلس مکرر مذاکره شده بود ولی باز در آن لایحه که نوشته شده بود تصویب کردند که برای انتظام داخلی و رزق بعضی از نواقص و معایب روز یکشنبه مخصوص و کلا باشد که در این امور مذاکره و مشاوره نمایند روز مذکور معین هم شد ولی دیگر تعقیب نشده و حال آنکه بنده خیلی اهمیت باین مسئله میدهم زیرا که این مجلس اکثر اختلافات را رفع میکند و جلوه اعتراضات مردم را خواهد گرفت حال با این فوائد و اهمیت جهة مسامحه رانمی دانم چیست .

رئیس - بلی در این خصوص مذاکره شد که باید روزهای یکشنبه باشد و لازم هم هست انشاءالله در هفت بعد اقدام خواهد شد .
 (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز ۳ شنبه

۱۵ محرم الحرام ۱۳۲۹

دارالشوری ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه سیزدهم در آقامیرزا مرغیانی خان قرائت کردند .

رئیس - همین طور که در خلاصه نوشته شده و بحسب اطلاعی که در مجلس قبل داده شده حالا باید بدو شروع بانقلاب باقی مانده و کلا بشود .

حاج میرزا علی آقا - یک ایرادی در خلاصه مذاکرات مجلس هست که نوشته شده لایحه نصره - السلطان اساساً قبول شد کی اساساً قبول شده

(اکثر گفتند اساساً قبول شده باین معنی که صلاح اندیشی آن شخص خوب است و حالا هم درجوع شده بکمیسیون معارف که در ترتیبات آن مذاکره شده بمجلس بیاید)

دکتر ولی الله خان - هیچ چیز در این مجلس نمی شود گفت قبول شده مگر اینکه در آن باب رای گرفته شود .

وکیل التجار - این مسئله معلوم است هر لایحه که بمجلس میاید و برای ملاحظه آن که آیا بکمیسیون رجوع شود رای گرفته نمی شود پس از مذاکره و رجوع شدن بیک کمیسیون و پس از تنقیح و عودت آن بمجلس آنوقت مباحثه شده بعد از تصویب رای گرفته میشود بقصود اینست که در بدو امر در باب لایحه رای گرفته نشود و حالا هم معلوم است که اکثر مدلول این لایحه را قبول دارند .

بحر العلوم گرمایی - من ازو کلاهی تهران اطلاع ندارم ولی و کلاهی از چهل فرسخ راه بانجا آمده اند بعضی خدمت ملت و کسی هم یک پول باها نداد بوز جمله یکی بنده در این صورت روزنامه مساوات چه حق دارد که این طور بالصرایه نسبت های بد بین میدهند .

رئیس - باید در این باب بوزارت عدلیه عارض بشوند که او را حاضر کرده در دیوان عدالت عظمی استعطاق نموده معاکه کنند .

دکتر ولی الله خان - مستدعی هستم که بعدا این مطلب را رعایت نمایند بعد از آنکه ورقه رای در باب مطلبی منتشر شد دیگر نباید اجازه نطق بکسی داد (در این موقع ورقه رای منتشر گردید برای انتخاب یک نفر وکیل باقی مانده آقا شیخ محمدعلی طهرانی با کثرت نسبی انتخاب شدند)

وکیل الرعایا - بنده میخوامم اخطار نمایم که آقایان مواد از نظامنامه داخله باید مجری شود یا نه چند ماده از نظامنامه مزبور را راجع بمجازات قرائت نموده تصدیق کردند .

آقا شیخ یوسف - همین قسم که مشروطیت توجه در وزارت انتضاری کرده و جلوگیری نمود خوب است همین قسم در وکالت افتخاری هم توجه نماید از دوازده نفر و کلاهی شیراز یک نفر آن چند ماهست رفته است بتبایات عالیات و یک نفر دیگر هم رفته است بصبر و هیچ معلوم نیست که کی مراجعت خواهند نمود .

رئیس - نه الاسلام ملت تاخیر مسافرت و مراجعت خود را نوشته بود اما از آن بکنفر که بتبایات عالیات رفته اطلاع ندارم .

لسان الحکما - در انتخاب بکنفر وکیل ای کرمانشاه بکنفر در مجلس قبل پیشنهاد مجلس مقدس کردم و اکثر هم قبول نمودند حال اگر صلاح میدانند آنهم انتخاب بشود .

رئیس - ایشان کی بودند چون من آنروز نبودم نمیتوانم که کی است

لسان الحکماء - شاهزاده منوچهر میرزا مقابل دوله و اکثر معرفت در حق ایشان داورند .
رئیس - معلوم نیست که او قبول میکند یا نه بجهت اینکه ماهی دویست تومان فلان از کمرک میگیرد گویا همچو استطاعتی هم نداشته باشند که با این یک صد تومان که در اینجا میدهند گذران نماید و صد تومان هم حکفایت مخارج او را نخواهد کرد .

لسان الحکماء - اگر اجازه میدهند بنده معلوم کنیم که قبول میکند یا نه .

حسنعلی خان - این مطالب مانع از انتخاب نیست بعضی ازو کلاهی هستند که در ادارات دیگر مصدر شغل و کار هستند و وکالت هم دارند ایشان هم یکی از آنها باشند .

رئیس - عمل کمرک غیر از سایر ادارات است .

اجتیهام لاطبا - برای وکیل بجنورد که استعفا داده است کافیذی نوشته اند و آقا سید محمد حسن رئیس انجمن خراسان را معین کرده اند و غیر از او هم کسی از ناهل آنولایت در اینجا نیست خوب است مجلس عوض آن بکنفر او را انتخاب نماید .

رئیس - این فقره بسته بکمیسیون اعتبار نامه ها است که آنکذا در این بینند و رسیدگی کامل نموده آنوقت قرائی بدهند حالا موقتش نیست .

آقامیرزا محمود - مکرر در اینباب اظهار شده است که کاذب و تکرار محل اعتبار نیست و استعفا وکیل یا باید بخط و مهر خودش باشد یا بمهر علماء و کلاهی انجمن ایالتی یا ولایتی آنجا و گذشته از این وکیل یک ولایتی حق ندارد که خواهش کند فلان شخص را انتخاب نماید .

رئیس - این مسئله راجع بکمیسیون اعتبار نامه ها است در اینجا تحقیقات شده پس از تنقیح به مجلس خواهد آمد حالا موقع مباحثه آن نیست (در این موقع شروع بقرائت اول قانون متوفیات که جدید نوشته شده بود شد) .

آقامیرزا مرتضی قلیخان - حالا این لایحه قانونی اصلا قبول است که مباحثه در مواد آن بشود یا نه ؟

مخبر الملک - چون در مجلس قبل هیچ صحبتی نبود که در اینباب مذاکره شود لهذا بنده مسبق نبودم و میخواستم بعضی ملاحظاتی که بنظر آورده بودم در مجلس آتی به یاد آوری نمایم و حالا اگر مطرح شود آن ملاحظات در نظر نیست .

رئیس - بسیار خوب باشد برای مجلس دیگر .
حسام الاسلام - همین طور که لایحه اول در قرائت دهم دوم در قرائت اینهم در قرائت دهم دوم معلوم میشود که رد یا قبول خواهد شد .

آقا سید حسین - باید این لایحه چاپ شده بتمام و کلاهی معترم داده شود که از روی دقت ملاحظه کرده خاطرشان مسبوق باشد آنوقت ملاحظات خودشان را اظهار دارند قرار شد چاپ شده بتمام و کلا داده شود (در این موقع کافیذی از طرف وزارت خارجه قرائت شد مشیر بود بانیکه وزارت

خارجه از برای ترتیب اداره کار گذاریها تصویبی از مجلس مقدس میخواند که بوزیر مایه اجازه بدهند معادل یکصد و پنجاه هزار تومان تمبر در طهران چاپ نمایند برای اداره وزارت امور خارجه که بعد ها تمبره رسوم و مقررات اجزاء وزارت خارجه از روی آن تمبر معلوم شده و آنچه عمل کار گذاریهاست از هرجهت واصل وزارت خارجه شود بکار گذاران واجب و مقرری معین داده شود این لایحه فعلا فقط برای اجازه دادن طبع تمبر است و هرگاه این میزان کم باشد بعدا میشود چاپ کرد.

حاجی محمد اسماعیل آقاخوست توضیحی در این باب داده شود .

ممتاز الدوله - اول باید آن قانون رسومات بمجلس آمده خوانده شده و تصویب شود آنوقت این لایحه که در باب تمبر است قرائت و تصویب گردد .

وکیلالتجار - سابق در باب تذکره مذاکره شد که چه قدر اهمیت دارد و قرار شد که در این خصوص فراری داده شود و یکی از لوازم ترتیب تذکره همین مسئله است چون هر یک از ادارات کار گذاری باید حقوقشان معین باشد و حالا میخواهند از اول سال حقوق هر یک معین باشد لهذا تمبری که لازم است گفته اند قبل از وقت چاپ شد، و حاضر باشد و نزدیک وزیر مایه باشد و وزارت خارجه از آنجا تمبر بگیرد و صورت خرجش را هم بپیمان جابدهد چون این خیال را دارند خواستند قبل از وقت حاضر باشد که در موقع خود بصرف برسانند .

آقای میرزا مرتضی قلی خان - اینکه توضیح خواسته بودید بر عرض میسرانم که فرض وزارت خارجه از این لایحه اینست که چون سابقاً عایدات اداره کار گذاریها در هر جایی واکذار بخود مامورین کار گذاری میشد که در از عاقبت حقوق خودشان بر میداشتند و شاید هم علاوه میشد حالا آن ترتیبات را میخواهند بر هم زنند چنانچه وزیر امور خارجه معادل یکصد و پنجاه هزار تومان میخواهند تمبر ترتیب داده و بهر کار گذاری مبلغی بدهند که معادل حقوق خودشان را از آن محل دریافت داشته اضافه آن را بوزارت خارجه مسترد دارند که هم حقوق مامورین کار گذاری عاید شود و هم از این محل بر جمع ملک مبلغی افزوده گردد.

حسام الاسلام - بنده هنوز معنی این را نفهمیدم که کار گذاری یعنی چه هیچ دولتی در ولایات داخله خود فونسل ندارد کار گذاری یک طاقی است در عدلیه که ترتیب میدهند و کار میکنند.

آقای میرزا فضلعلی آقا - این طور که آقای حسام الاسلام گفتند در باب کار گذاری صحیح است ولی چون از سابق بواسطه عهدنامهها و غیر این طور معمول بوده است این است که حالا هم هست.

صدیق حضرت - ابتدا در عهدنامهها چنین چیزی نیست مخصوصاً در عهد نامه ترکمان چای قید شد که مامورین خارجه با حکومت طرف خوانند بود.

آقای میرزا مجاهد - خوب است این لایحه یک دلمه دیگر قرائت شود (این موقع یکمرتبه دیگر فراموش کرد)

آقای میرزا مجاهد - حالا مطلب معلوم شد که اجازه طبع یکصد و پنجاه هزار تومان تمبر خواسته است اولاً باید ببینیم اجازه داده میشود یا خیر ثانیاً بجهت خود تمبر باید قانونی وضع شود و نیز باید وزارت خارجه توضیح این مطلب را بدهد .

آقای سید حسن قتی زاده - در اینکه لوایح که بمجلس اظهار میشود از طرف وزرا باید خود آن وزیر حضور داشته باشد که توضیح بدهد و ثانیاً باید آن لایحه طوری باشد مثل لایحه قانونی نه مثل اینکه مکتوب دوستانه است و گذشته از این چاپ کردن تمبر اجازه میخواهد دوم اینکه قانونی ندارد خود وزارت خارجه هم میتواند چاپ کند بلکه موضوع استعمال تمبر را باید بمجلس اظهار نماید که معلوم باشد این حقوق که میخواهد بگیرد بچه قسم میخواهد بگیرد چه طور بصرف میرساند گویا ایشان تمبر لازم دارند و بکدام اینکه وزیر مایه بدون اجازه مجلس نخواهد داد این است اینطور نوشته.

وکیلالتجار - وزارت خارجه نمی خواهد تمبر چاپ کند فقط برای اداره کار گذاریها و آنچه که بآن تمبر معامله میشود میخواهند تمبری چاپ شود که یک مائه و مائة تریات بدست بیاید چون حالا ماخذ تریات و معاملات معلوم نیست بعد از اینکه ماخذ معلوم شد آن وقت قانون تمبر باید نوشته شود و بمجلس بیاید و یکسبب رجوع شود آن مسئله دیگری است نه اینکه این هم مثل مسئله تذکره گفتگو بشود و همانطور بماند حالا باید این تمبر چاپ شود بعد بوضع قانونش خواهیم رسید حالا هر طور باید بشود بگوئید تا این مسئله ختم شود

آقای میرزا مجاهد - وزیر امور خارجه باید قانونش را بنویسد بمجلس بدهد پس خوب است آنچه لازم است بنویسد بمجلس بفرستند تا گفتگو شود

بحرالعلوم کرمانی - خوب است وزیر امور خارجه خواسته شود .

نایب رئیس - اگر لازم است که اظهار شود **آقای میرزا مرتضی قلی خان** - کلیتاً ترتیب این مسئله این است که کلیه تمبر باید یک اداره مخصوص داشته باشد که آنچه تمبر بچاپ می رسد در آنجا باشد و در هر اداره تمبر بصرف می رسد باید از آنجا بخواهند اما حالا این تمبر اگر باید چاپ شود باید در وزارت مایه باشد وزارت خارجه از آن جا بخواهد پس در این باب دقت نظر بشود و بعد در ترتیب آن مذاکرات گردد.

ممتاز الدوله - همین طور که آقا میرزا مرتضی قلی خان گفتند یک قانونی بجهت تمبر لازم است چنانچه سابقاً هم گفتگو شد خوب است مقرر دارید که هر لایحه خواه با اعضای رئیس و خواه بمجلس نوشته شده و رجوع یکسبب میشود امضاء آن یکسبب آراه خود را در آن لایحه با داده و بر همین نوشته و تحقیقات خود را معلوم دارند آنوقت بمجلس بیارند اگر این طور نباشد یکسببها فایده ندارد .

حسین قلی خان لوآب - این تمبر را که از خارجه میآورند اجازه مجلس لازم است یا نه همین طور که آقای قتی زاده گفتند این یک ترتیب صحیح میخواهد خوب است آن تمبره که برای تمبر داده می شود با اجازه مجلس باشد .

نایب رئیس - بلی صحیح است و اشکال بجهت

این است که تا اکنون قانون تمبر وضع نشده حالا باید یک قانونی برای این کار ترتیب داد .

احسن الدوله - اداره تمبر فقط نباید در وزارت خارجه معمول باشد اگر باید تمبر در ملکات رواج بگیرد باید در تمام ادارات باشد نه در وزارت خارجه تنها باشد و در وزارت داخله نباشد .

وکیلالتجار - اینکه گفته میشود لایحه باید در یکسبب برود عرض میکنم که یکسبب مایه و سایر یکسببها موعود شان منقضی شده حالا اگر باید برای یکسببها امضاء انتخاب شوند معین کنید که انتخاب نمایند و اگر باید همانها مشغول کار باشند که بگوئید و باید این مسئله معلوم شود که بعد بگوئید فلان یکسبب کار نکرد .

آقای سید حسین - تمام یکسببها مدتش سر آمده حالا هر طور باید انتخاب شوند باید معین کرد که مشغول کار شوند .

حاجی محمد اسماعیل آقا - بیاید یک مجلس فون الماده تشکیل شود و امضاء یکسببها انتخاب شوند در اصلاح است فردا صبح این مجلس تشکیل شود و مشغول انتخاب شوند .

وکیلالتجار - این مجلس که باید تشکیل شود باید بهیئت رئیس هم حاضر باشد و یک دستورالعملی برای یکسببها بنویسند که یکسببها از همان قرار رفتار نمایند .

حسنعلی خان - میخواهم یک شوالی کنم که امروز مطرح مذاکره این مجلس چه چیز است مسئله تمبر است یا انتخاب امضاء یکسببها است یا مسئله دیگر است هزار مرتبه در نظم داخلی مجلس مذاکره شده هیئت رئیس بلکه تمام و کلا در آن ساعت تصدین کرده اند ولی همیشه که متفرق شده اند فراموش کرده اند اگر اینطور است بجهت خودتان و مجلس را معطل نکنید والا هر لایحه و مطلبی که باید در مجلس مطرح مذاکره شود باید سابقاً اظهار شود و از همان و کلاصوبق باشد و نتیجه افکار خود را حاضر نمایند و از روی بصیرت رای بدهند نه اینکه یک مسئله بدون مقدمه مطرح واقع شود و کلا بدون تأمل نطق کرده و رای بدهند و تا داخله مجلس منظم نشود هیچ کار منظم نخواهد شد (بعضی تصدیق کردند).

حاج معینالتجار - این ایراد شما صحیح نیست برای اینکه در این مطالب یکی یکی مذاکره می کنند و معلوم نمیشود کدام یک را مطرح باید قرار دهند آن وقت از مطرح قرار داده و معاذر می نمایند .

آقای سید حسین - در مجلس قبل اظهار شد که امروز باید انتخاب بقیه و کلا بشود بعد قانون عدلیه قرائت شود در بدو مجلس بدون مباحثه شروع با انتخاب بقیه و کلا شد و چون قانون عدلیه حاضر نبود مطالب دیگر حاضر بود آنها را مطرح مذاکره قرار دادند و این شلاف نظامنامه داخلی نیست و ما کلا فقط مسلط شده ایم که داخله مجلس ایراد وارد بیاریم .

نایب رئیس - آخر وقت انتخاب امضاء یکسببها می شود .

حاج محمد اسماعیل آقا - فردا صبح است

بمجلس حاضر شوند در این خصوص مذاکره نموده و ترتیبی بدهند و در روز شنبه انتخاب نمایند .

وکیل التجار - در این کار هیچ فکری لازم نیست و بواسطه اینکه هر يك از ما و اكلا همديگر را می شناسیم خوب است فرد حاضر شوند باین كار را تمام كنند كه تا روز شنبه كمیسیون ما بكار نباشد .

نایب رئیس - انتخاب امضاء كمیسیون ها باشد برای صبح روز شنبه و در باب وزیر داخله كافی از طرف مجلس بر رئیس الوزرا نوشته شده بود و رئیس الوزرا جواب نوشت كه خیلی خوب یك نفر برای وزارت داخله انتخاب میشود ولی امروز كافی نوشته است كه اگر مجلس تصویب نماید چون انتخاب وزیر داخله قدری فكر لازم دارد هر گاه مجلس صلاح بداند چند روز وزارت داخله بحدود من و اكلا گذار شود خودم بعهده میگیرم و انشاء الله زبانی ندارد تا اینکه يك شخص صحیحی را فكر کرده بعضر همایونی برده آن وقت بمجلس عرض کرده و انتخاب خواهد شد .

وکیل الرعایا - بنده خاطر آقایان رامسبون مینمایم كه ملاحظه نمایند چه خدمتی از ایشان بروز کرده و ترتیبی كه در زمان ناصر المللك در خصوص مجبزی داده شده بود ایشان چه اقدامی در این كار کرده اند كه حالا وزارت داخله را هم می خواهند بعهده بگیرند .

آقای میرزا محمود - در باب اظهارات رئیس الوزرا البته رئیس الوزراء بوده و حق دارند و باید يك نفر وزیر داخله انتخاب نمایند اما این كه چند روزی خودشان كارهای وزارت داخله را متصدی شوند خوب است همین شود كه چند روز باشند تا این كه تا سه ماه دیگر وزیر داخله انتخاب نشود .

نایب رئیس - حالا در باب جواب كافی رئیس الوزراء چه میگویند .

آقای سید علی قلی - اداره وزارت داخله كه برقرار است در این طور هم كه رئیس الوزرا نوشته اند برای چند روزی تا وزیر داخله معین شود نظارت نمایند كویا ضرری ندارد .

آقا سید مهدی - خیلی منتظرم كه يك روزی سادات این ملت ظاهر شود و خائن از غیر خائن نیز داده شود بنده عزل وزیر داخله را در صورتیکه خیانت کرد بدون مجازات كافی نمی دانم و باید کمیسویی شود تا تحقیق شده مجازات شود .

(گفته صحیح است)

احتمال اطباء - رئیس الوزراء میگویند كه من چند وقت نظارت میکنم تا وزیر داخله انتخاب شود اگر وقت معین كند كه چند روزه من بعهده می گیرم تا وزیر داخله معین شود كویا ضرر ندارد .

آقای میرزا مجاهد - وزیر مالیه حق دارد كه بگوید من چند روزی نظارت می كنم تا این كه وزیر داخله معین شود و قانوناً ضرری ندارد .

آقای سید حسین - وزیر داخله موزول شده وزارت خانه كه موزول نشده و معاون وزارت داخله هست مشغول كار باشند رئیس الوزراء نظارت داشته باشند زیرا كه حق ایشانست نظارت داشته باشند تا اینکه وزیر داخله معین شود .

حاج امجد السلطان - امروز كه او رئیس الوزراء است تمام مشاغل كارها با او است باید

بفرد او را گذار شود كه مسئول امینت و درستی كار باشد تا وزیر داخله معین شود .

وکیل التجار - اولاً بهیچ رئیس الوزراء حق ندارد این اجازه را از مجلس بخواهد بانه آنوقت كافد خوانند شده جواب داده شد مجلس نمیتواند بیا اجازه بدهد .

آقای میرزا فضلعلی آقا - بگفتند وزارت را قبول کردن خودش خلاف قانون است وزارت داخله خودش اداره دارد اگر رئیس الوزراء بموجب رئیس الوزرائی نظارت مینماید ضرر ندارد قبول نماید .

آقای حاج امام جمعه - این اطمینان گفته میشود امر قلی است و اگر نباشد روز اول كه این وزراء انتخاب می شوند پذیرفته نمیشود باید محل اطمینان هستند كه پذیرفته می شوند تا وقتی از ایشان بعضی كارها صادر شود كه موجب سلب اطمینان از آنها بشود پس سلب اطمینان كه يك امر قلی است باعث و علت میبوهد پس نمیتوان امروز گفت بقلان آدم اطمینان داریم و فردا گفت اطمینان نداریم و می دانید كه ما هر ساعت محتاج بوزیر داخله هستیم اینكه گفته شده وزارت خانه باید داشته باشیم این حرف بسیار خوب و این منتهی آرزوی ماست ولی افسوس كه این مملكت مانند سایر ممالك نیست كه وزارت خانهها اداره شده باشد اینجائنها امورات با وزیر است پس حالا كه رئیس الوزراء میخواهد چند روزه با امور وزارت داخله رسیدگی نماید بقیه بنده نباید مخالفت نمود البته ما وزیر داخله لازم داریم و بزودی باید انتخاب شود اما تا انتخاب شود رئیس الوزراء رسیدگی نماید كویا ضرر ندارد .

دكتور ولی الله خان - مطلب بنده را آقایان فرمودند نوب وزیر با مجلس نیست و اینكه رئیس الوزراء نوشته اند از مجلس استیضاح نموده اند در حق مجلس متذکره در اینكه اموز نیست باید بگذریم .

نایب رئیس - رئیس الوزراء استیضاح نكردند محض اینکه مجلس باند كاروزارت داخله این چند روزه با ایشان است اینطور نوشته اند

دكتور ولی الله خان - اینکه نوشته اند كار وزارت داخله را بین او گذارند خود این استیضاح است و مجلس حق اجازه دادن ندارد .

آقای سید حسن قلی زاده - وزراء اگر هیچ تقصیر نداشته باشند همین كه كارها نمی گذرد خودش تقصیر است وزیر مالیه چند روز ناخوش بود كارها خوابیده بود چنانچه وزیر داخله هم موزول است همین طور كار خوابیده حالانی دانم اگر این كار را هم قبول كنند و ناخوش بشوند چه باید كرد تقصیر وزراء ما این است كه وزارت خانه را ترتیب ندهند و امروزه چیزيكه بحال ماضی است و باید گفته شود این است كه بعضی حكام سرحدات را تغییر میدهند در صورتیکه امروزه تغییر حكام سرحدی بحال ماضی است قشون سرحدی ما حالا بیکهده رسیده و هر روزه از فرمانفرما شكایت میرسد كه بول لازم است و در اینجا همرا بسامعه می گذارند با اینکه امروز بول برای قشون آنها خیلی لازم است چون این كار بحال او قایده ندارد این است كه اقدام نمیشود ولی حكومت كردستان را كه حكومت صحیحی بود و كسی از او شكایت نداشت در این اغتشاش بجهت او خواستند

و قتیكه سؤال شود كه چرا خواسته اند میگویند بواسطه اینکه شب بعد از يك است با اینکه تته المللك حاكم صحیحی بود از آن طرف یوليكه برای قشون لازم است نمیدهد ولی ز قرائن بولی را كه حوازه داده اند يك قدری داده شده و در بقیه او عمداً مسامحه میورزند .

آقای سید عبداللّه مجتهد - تلگرافی از حجج اسلام عراق عرب در جواب دستخط تلگرافی اهل حضرت رسیده خوبست محض استحضار و كلاهات تیساً و تبر كادر مجلس قرائت شود .

(تلگراف مزبور قرائت شد)

از قصر بطهران

بتاریخ ۱۳ شهر محرم الحرام ۱۳۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم

جواب دستخط مبارک تلگرافی بتوسلجان بانه حجتی الاسلام بجهانی و طباطبائی صلوات الله تعالی حضور مهر ظهور مبارک اهل حضرت اقدس همایون شاهنشاهی ادام الله تعالی سلطانة پس از تقدیم ادعیه خالصانه عرض میدارم زیارت دستخط مبارک تلگرافی مشرف و بشارت تکمیل عمر ماسخ و عنایت مجددانه ملوکانه در قیام وظایف دین پروری و مملکت داری و اجرای قوانین قویم مشروطیت كه موجب كمال قوت و شوكت دین و دولت و حافظ استقلال سلطنت و مفتاح سعادت و سرمایه ترقیات است بر مراتب تشكر و دعا گوئی و امتنان و امیدواری افزود امید كه انشاء الله تعالی همواره ظل عظمت و دین پروری مستعد عام و بتأییدات خاصه حضرت ولی عصر ارواحنا فداه عزیمت راسخ همایونی بیوسه از تزلزل مصون و نوب مبارک كه بین اصیبی الرحمان است از عوم دسانس و از نفوذ اناس خائنین كه مساعدت با اجانب و تفریق كلمه دولت و ملت و افتشاش مملكت را همت گماشته اند محفوظ باد و این موهبت الهی عراسمه را كه فی الحقیقه وجود باز یافتی نعمت و شرف استقلال است مفتنم و ترقیات فوق العاده دیگران را كه از این شجره سعادت نائل شدند نصب عین فرموده همواره تمام قوا در استحكام آن چنانچه وعده فرموده اند بوم الله قوته مصروف و باصلاح و تدارك خرابیهای نا شایسته از اسفاد مفسدین كه در این يكساله بپوش طی مراحل ترفی قدر بقهری تراجیح شده مصادرت فرموده و مشامه نتایج حسنه از بیل عنایات و ورود عوم علمای اقربین مزید دعا گوئی و قاطبه ملت را از صمیم قلب بتمام جان تشاری و قدوبت ذات اقدس كه بوم الله تعالی موجب وصول بمقام اقوی درجات شوكت و اقتدار و اعلى مراتب سلطنت وجهانبانی است قرین مباحات خواهد فرمود انشاء الله تعالی (الامرالاعلى معاف)

(الاحقر نجف المرحوم حاجی میرزا خلیل)

(الداهی محمد كاظم خراسانی)

(الاحقر الداهی عبدالله مازندرانی)

نایب رئیس - واقعه و ملت همیشه از مساعی جمیله و مساعدت و الطاف حجج اسلام متشكر بود و هستند .

آقای سید عبداللّه مجتهد - در حقیقت دعای وجود مبارک ایشان بر عوم مملکت لازم است و خیلی لطف و همراهی و مساعدت تا كتون در باب استحكام مجلس فرموده اند و همراهی ایشان غیر از همراهی حجج اسلامی است كه اینجا حضور دارند و از كم و كیف مسبوقتند و آقایان حجج عراق عرب

و با وجود اینکه اینجا حضور ندارند طوری اظهار مساعدت و همراهی می فرمایند كه كویا اینجا تشریف داشته و از تمام کیفیات مطلب خاطر مبارکشان مستحضر است .

آقای حاج امام جمعه - در حقیقت میتوان گفت كه تاسیس این مجلس بهمت و مساعدت این سه بزرگوار حجج اسلام نجف اشرف شده است و حق بزرگی بگردن ملت دارند و از هیچگونه مساعدت و همراهی و لطف در هیچ موقع فرر گذار نکرده اند آنچه كه لازمه اقدامات و تقویت باین اساس مقدس بوده فرموده اند خداوند ظل عنایت ایشان را از سر این ملت كم و كوتاه نفرماید .

آقای سید محمد مجتهد - این چند عراده توپ كروپك روسها از سرحد آستارا وارد کرده اند بوجه جهة و عنوان بوده اگر بجهت حفظ - قنارت و قونولگری است كه يك نفر سفیر یا قونول حق ندارد كه اینگونه آلات حربیه داخل مملكت ما نماید .

نایب رئیس - بلی در چند روز قبل این مسئله شهرت نموده با وزیر امور خارجه مذاکره شده و ایشان شرحی بسفارت روس نوشته بودند در جواب سفارت روس این مسئله ورود توپ را تكذیب کرده

آقای سید حسن قلی زاده - بلی بیست هفت نفر قزاق و دو عرابه توپ در ولور در چند روز قبل از سرحد آستارا در شده بطرف اردبیل رفته است همان روزها يك كس از ورود قزاقهای روسی شكایت از ورود قزاقهای روسی شد كه بی اجازه وارد شده بودند همان روزها توپها هم وارد شده اما در كمرك خانه توقیف و اجازه ورود آنها را نداده بودند و بر رئیس كمرك هم در اینجا گفته شد كه اجازه ندهد حال از قرار معلوم بدون اجازه رد کرده اند و وزیر امور خارجه هم در این باب بسفیر دولت روس شرحی نوشته و ایشان در جواب تكذیب کرده اند و قرار شد اگر چنین چیزی هست بر گردانند .

(دو این موقع نایب رئیس اظهار داشتند بجهت مسجون شدن انعمان و كلاء از موضوع مذاكرات روز پنجشنبه آتی اظهار می نماید كه من جمله این لایحه ایست كه در باب مجبزی نمودن حكومت بلوچستان از كرمان بمجلس رسیده است حال اگر مجلس تصویب می نماید محض این كه خاطر محترم و كلاكلا از مطلب مسجون شده و بجهت روز پنجشنبه در این باب افكار خود را حاضر نمایند يك دفعه قرائت شود) گفته شد كه لازم با اجازه مجلس نیست همین قدر كه پشت رئیس تصویب نموده اند قرائت شد .

نایب رئیس - چون چند روز قبل در باب لایحه ایراد گرفته اند اینست كه اظهار داشتیم بتصویب مجلس باشد

دكتور ولی الله خان - هر لایحه كه بهیئت رئیس و با مجلس نوشته میشود اگر لایحه قانونی است بدو باید بهر کمیسویی كه راجع است رجوع شده و اعضاء کمیسیون آراه خود را با ناله و برهین در حاضر آن نوشته و امضاء کنند آن وقت بمجلس آمده قرائت شود در باب كافد هائیکه اوباح قانونی نیست قرائت آن فقط موقوف با اجازه رئیس یا نایب رئیس است .

اسد اللّه میرزا - دو مطلب دارم میخواهم اظهار كنم يكی در باب قانون انطباعات است كه بكماده دیگر در خصوص این كه هر كس كتابی تألیف و تصنیف میکند تا بدنی كس دیگر بدون اجازه صاحب آن حق طبع آنرا نداشته باشد نوشته شده بثلون انطباعات با ن

گر بده و زودتر بجهت همایونی برسد مطلب دیگر اینکه قبل از شاورا وزیر عدلیه و وزیر جنگ در مجلس قرار گذاشتند كه روز یازدهم بمجلس آمده از بابت استتظافات قتله فریدون توضیحات بدهند و امروز روز یازدهم است هیچكدام نیامده اند كویا فراموش کرده یا عدری داشته اند .

نایب رئیس - در باب قرقه اولی همانطوريكه گفته شد يك لایحه بنویسید كه تادر بمجلس مطرح مذاکره شده قبول و عدم قبول آن معلوم شود اما در باب مطلب نانی وزیر عدلیه و وزیر جنگ این جا در کمیسیون حاضرند ولی ظاهراً استتظافات راجعه بقتله فریدون ناتمام است از این جهت بمجلس نیامده كه توضیحات خود را بدهند .

معاضد السلطنه - می خواهم بدانم آیا مملکت ایران مشروطه شده و مجلس ملی دارد یا نه اگر مشروطه شده و دارای مجلس است جهت چیست این طور كه آقای حجة الاسلام فرمودند دولت دیگر توپ وارد خاک ایران می نماید آیا داخله این جا غیر منظم بوده یا بر عابای خارجه ضربه وارد آمده و حال آنكه در این مورد هم باید باده و بر همین معلوم دارند پس جهت چیست بمملکتی كه مشروطه و صاحب مجلس است بدون اجازه توپ وارد مینماید در صورتی كه رعابای خارجه در این مملكت در نهایت امنیت و راحتی هستند آیا این سرحد دارای اینگونه خیانت کرده اند نباید مجازات بهمینند اگر اینطور بسامعه بگنود هیچ وقت مملکت ما مملکت نخواهد شد .

آقای سید حسن قلی زاده - حل این مشکل با وزیر امور خارجه هم نمیشود باید حجج الاسلام و ملت اقدامات لازمه نموده قوی ملی خود را جمع و حاضر نمایند معروف است میگویند اگر میخواهی صلح باشی جنگ چو باش زیرا كه هر كس قوه حربی و ملی داشته باشد همه كس با او دوست میباشد پس آنچه كه بر ما لازم است تشكيل و جمع آوری قوی ملی و آلات دفاعیه و حربیه است و هر گاه این نوه را حاضر و آماده نكنیم همین نعره زیر دست سایرین خواهیم بود

آقای سید عبداللّه مجتهد - ما كه همه قسم در اقدامات حاضریم هر طوريكه صلاح و صوابست بگوئید تا اسباب آنرا فراهم نمائیم .

نایب رئیس - روابط دوستی ما با دولت روس در نهایت كمال است و بر حسب وظیفه از اسكت بین المللی نباید پیش از این در مسئله ورود توپها در این مجلس مذاکره شود .

معاضد السلطنه - نشستن در اینجا و مذاکره نمودن و هر روز دچار يك اشكال شدن برای اینست كه تا حال هر كس هر خلافي کرده مجازات ندیده آن اشخاصيكه مصدر و منشأ این شرارت های سابقه بودند در كمال راحتی در این شهر راه می روند و هیچكس نكفته كه شایعه کرده اند فقط اكفا به مجازات چهار نفر شده در صورتی كه محرك و مبدع فتنه و فساد راهیچ مترس نشدند و اگر این ترتیب باشد فردا هر كس می خواهد هر قسم قلب و افساد فتنه و فساد راهیچ مترس نشدند و اگر این ترتیب میکند و كسی هم باوكاری ندارد اگر آن مترسین و منشأ فساد و فتنه را مجازات همكردند و از تمام شئونات دولتی و انبساط خلع می نمودند دیگر كسی بیامون این جرگات نمایشیست نمیکردند و این اتفاقات رخ نمی داد و این مجازات درین نباید ماصاحب هیچ

چیز نخواهم بود (همه تصدیق کردند) در این موقع كافی از حاجی آصف الدوله وزیر داخله سابق قرائت شد كه مبتنی بود بر اظهار شرح محض از خدمت خود كه در مدت وزارت نموده و امتنان از افعال خود كه در مدت وزارت نموده بود خواست استعفا بدهم چنانچه چند دفعه هم استعفا داده قبول نشد و اعتراضاتی كه و كلالی محترم نموده اند چون حضور نداشتم كه جواب بدهم لذا مختصراً چند كلمه نوشتم اثر رضی كه آقا میرزا مرتضی قلیخان در باب حكومت اصفهان نموده اند كه او را خواسته و اقبال الدوله بجای او معین شد بی مجلس است زیرا كه كسی حاكم اصفهان را نخواسته خودش حرکت کرده و بعد از اطلاع تلگرافيكه با او نمودم مراجعت با اصفهان نماید در تلگرافخانه موجود است بخواهند و اقبال الدوله را هم اینا برای حكومت اصفهان اسم برده نشده و از قلم تلگراف اورسیده در باب فرستادن سواد بیزد آنها هم با وزیر جنگ است نه با وزیر داخله و اینکه گفته اند كه انشاء حكومت ندارد ظهیر المللك مدتیست كه برای حكومت آنجا معین شد و در کمیسیون سرحدی هم مذاکره گردید دیگر خوب بود كه هر جا حكومت نداشت معین میگردند و اینکه جناب قلی زاده گفتند در خصوص حكومت اردبیل كه يك نفر در کمیسیون سرحدی معین شده نه او را فرستاده نه دیگری را جواب اینست جانی كه در تحت حكومت يك ایالت كل باشد البته باید حاكمی كه با آنجا فرستاده میشود بتصویب ایالت باشد نه اینکه يك سره از اینجا معین شود و تاخیرش تا حال بهمین واسطه بوده كه تصویبی از ایالت آذربایجان نرسیده اما اعتراضات جناب شیخ یوسف در باب قوام المللك بنده اورا فرستادم ابتدا بنده نفرستادم در زمانی كه حكومت شیراز با جناب علاء الدوله شده بود و خواست برود يكی از شرایط رفتن خود بردن قوام المللك را قرائت داده بود و همچنین صاحب اختیار در زمان رفتن تا كیید داشت كه قوام المللك برود در زمان حكومت رئیس الوزراء هم كه نوشته بودند قوام المللك تا نباید مالیات فارس وصول نخواهد شد و حالاهم چون عمل الیه باریس الوزراء است ایشان تصویب اجازه نمودند كه باید قوام المللك برود این بود كه روانه داشتند و آنچه هم كه تحقیق شد قوام المللك و پسرانش تقصیری نداشتند و این اعتراضات موجب این نمیشود كه بی تحقیق از يك نفر وزیري سلب اطمینان نمایند .

آقا سید حسن قلی زاده - اگر این ابر دات را نمیکرد ما بهمان عمل اوقاع شده در حدود ایالت تقصیرات و مجازات او بر می آمدیم ولی حالا بمقاد ان عدمت عدنا باید تعاقب نمائیم و آنچه را كه کرده است مشهور و مدلل بداریم اولاً آنكه بكماده بهر خود نوشته وزارت داخله در باب رفتن قوا نوشته است كه بتصویب مجلس بوده است پس آقا شیخ یوسف موجود است و بخود نموده است كه اظهار كردند اگر چه جواب این كافد كه نوشته اند خاموشی است ولی او بخیال اینکه همینقدر جواب قانونی داده ما خواهیم پذیرت و صاكت میشویم آنوقت مثل اینكه در افسانهها میگویند يك نفر یهلوان هزار نفر را كشت و آنطرف هیچ كاری نكردند حالاهم سكوت ما را آنطور فرض كنند اما در مسئله اقبال الدوله قرار بود كه در یازده ماه ذی القعدة برود و حالا تا سه می نویسد كه از قلم تلگراف کرده بعد از آنكه در ده در ورامین مانده و بیست هزار ورامینی را

مهر کرده و جمع کرده که دوباره فساد یافته نماند و حاجی معصوم که مقصر بوده او را نگاهداری کرد و تمام کارهایش را نمود حالا میگوید که او زفته در صورتیکه تمام وزرا نوشته بودند و مهر کرده بودند که او برود او آن کاغذ را مهر نکرد و قتیکه بردند پیش اقبال الدوله گفت باید این حکم را وزیر داخله مهر کند و او مهر نکرده بود معض دوستی و برادری که با او داشت اما در باب قوام الملک او هنوز قبول ندارد که او مقصر است در صورتی که سه کرور نفوس فارس از دست او متظلمند او میخواهد و قتیکه قوام آمد اینجا هزار نفر هم از رعایا بیچاره شیراز بیایند و اظهار تظلم کنند و تصریحات او را اثبات نمایند در صورتی که این مطلب واضح و متواتر است و حال ایشان اینست که هر چه باو بگویند متکرر میشود چنانچه یک روز در کمیسیون سرحدی از سواجیلاغ مذاکره شد او هنوز باور نداشت که عثمانیا تعدی و تخطی کرده اند میگفت از کجا معلوم شد و کاغذی که نوشته است قوام الملک بتصویب مجلس رفته است اینجا حاضر است بخوانند تا معلوم شود که باقی جواب های او هم از همین قبیل است.

آقا شیخ یوسف - اینکه آصف الدوله نوشته که من نسبت رشوه گرفتن باو داده ام ابدأ من اطلاع ندارم و غیر از اینکه او نسبت دروغ در باب رفتن قوام الملک به مجلس داده تقصیر دیگری او او نمی دانم.

(در این موقع کافذیکه وزیر داخله بیکنفر از آقاییان در جواب مرقومه ایشان درباره رفتن قوام الملک نوشته بود قرائت شد مشتمل بود بر تبرئه ذمه قوام الملک از تصریحات و اینکه هر حاکی که می رود برودن قوام الملک را در شیراز لازم میدانند و رفتن او هم بتصویب وزرا و مجلس شورای ملی بود هر گاه کسی با او حرفی دارد اظهار نماید البته رسیدگی می شود و شما هم انجنین ها را بهمین نحو ساکت نمانید.) (گفته شد که چرا این نسبت دروغ را بمجلس داده.)

فخر السادات - اگر کسی حرفی بقوام الملک داشت چرا پیش از رفتن او اظهار نکرده حالا که رفت این حرفها باعث فتنه و فساد در آنجا میشود.

آقا شیخ یوسف - بنده از رفتن قوام الملک بشیراز هیچ حرف و اعتراض ندارم فقط میگویم که چرا باید یک وزیری چنین نسبت دروغ بمجلس بدهد.

فخر السادات - ما بکسال است آدمیم در اینجا هیچ بوظیفه و کالت خود عمل نکردیم و تمام را در رد و ایراد بهم دیگر بودیم و نمی گذاریم که چهار روز مملکت فارس امن باشد آخر نه تنها ما امن و کیل فارسیم باید اطلاع از همه جا داشته باشیم و الا لازم است که استعفا بدهیم.

مجلس ختم شد

مذاکرات روز ۵ شنبه هفدهم شهر محرم الحرام دارالشورای ملی
امروز مجلس بواسطه یازده از مطالب مهمه لازمه سری بود و مستوفیان عظام بجهت قسم یاد نمودن حاضر شده در اطاق مخصوصی در خصوص بعضی

از صحیح اسلام بطور مقرر قسم یاد کردند و جماعتی از اهل حضرت عبدالعظیم در صحن بهارستان جمع شده و از قرار معلوم شکایت داشتند که بواسطه تحریک مقدسین بالمره سلب امنیت از ماها شده و ماجد آخواستار امنیت هستیم.

وقایع و مذاکرات روز شنبه نوزدهم شهر محرم الحرام دارالشورای ملی

رئیس - مطرح مذاکره امروز تصحیح پول است برای رفع احتیاجات مملکت حالا باید دید و کلاه محترم چه راهی بنظرشان رسیده.

شرف الدوله - راهی بنظر بنده رسیده می نویسم میدهم.

آقا میر زار ترضی قلیخان - صبح باندره که لازم بود مقدمه مذاکرات بعمل آمد و در بین اینک از ملت امانه گرفته شده با تاسیس بانک ملی شود یا استقراض از خارج کرد و مذاکره بود و باعتقاد

بنده اصل استقراض از سرافه های دول بی طرف خیلی خوبست باین معنی که قرض دولتی نباشد و اما تاسیس بانک ملی ازواجبات و بدیهیات است و این مسئله ملت و این مجلس را باز به از اهمیت انداخت و در اکثر نمرات روزنامه مجلس اگر بدقت نظر نمایم میبینیم که تمام مذاکرات مجلس در این خصوص بوده است ولی بواسطه مذاکره که در آن وقت در خصوص استقراض شد این مسئله را بتأخیر انداخت و آن وجهی که در خزانه بود و این استقراض داخله که شد اگر سرمایه بانک میگردند تا اکنون بانک تاسیس مردم هم مبلغی داده بودند و شاید سرمایه بالغ بچند کرور میشد و اشغالی هم که وجوه خود را مغفی داشته اند اطمینان حاصل کرده پول بی بانک میدادند در هر صورت بمقیده بنده اهم از امانه از ملت و استقراض از داخله یا از خارجه بهر اسم بشود باید باسم بانک شده و بانک تاسیس شود که فایده اینکار لاتمد و لانهی است آقا شیخ حسین تحصیل پول برای این مملکت لازم و نهایت وجوب را دارد اگر هر قدر کمتر در این باب اعمال شود باز زیاد است و بهیچوجه نباید در تحصیل پول مسامحه شود و ما این ملت را باقسام مختلف امتحان نمودیم و گفتگوها کردیم یکدیگر گفتند قانون اساسی تمام نشده پس از آنکه تمام شد گفتند بهیچه نرسیده بعد از رسیدن بصدقه اظهار داشتند که امنیت نیست و بعد گفتند که ما ما باین مؤسس بانک اطمینان نداریم یعنی اساس این بانک باید از روی ترتیب صحیح باشد حالا خوبست این مسئله را هم امتحان نمایم یعنی تاسیس بانک بطور صحیح بشود آنوقت ببینیم پول میدهند یا نه.

رئیس القضاة - ما و کلا همین قدر از خارج میدینیم که پول لازم است ولی اینکه چقدر لازم است و قرض خارجی ما چقدر است نمی دانیم پس باید وزرا بیابند آنچه بنظرشان در این باب رسیده پیشنهاد نمایند که چقدر قرض کلی لازم دارند و چقدر قرض فوری لازم است تا معلوم شود و اگر حضور آنها نباشد گفتگوی ما هیچ نتیجه نخواهد داشت آقا میرزا محمود اول باید بدانیم که چه مقدار پول این ملت را از خسارت و کسالت بیرون می آورد که آنوقت ملاحظه شود بدانیم آن مبلغ از داخله فراهم می آید یا نه اگر بقدریست و بچند کرور پاسی کرور باشد این مبلغ در داخله پیدا نمی شود و اگر معادل دو سه کرور است امکان دارد ولی

بترسیم از اینکه مبلغی باسم بانک و غیره قرض بکنند و در فشاری واقع بشویم که نتوانیم از عهده آن بیرون بیاییم باید این مطلب را وزرا درست توضیح بدهند.

حاج محمد اسماعیل آقا - گویا و کلا

فراموش کرده اند آنچه لازم بود استقراض برای دولت و گمان این است که توضیحات وزرا هم همین باشند که یک قرض دوازده کرور یا کمتر یا زیادتر که به بانکها و غیره دولت دارد و موعد آنها منقضی شده باید بدهند و صورت آنرا هم جناب ناصر الملک داده بودند و بالاخره قرار شد که منافع آن داده شده

و سه ساله استعمال شود تا اندازگی پول شده داده شده داده شود این یک وجهی است که برای دولت لازم است یک وجهی هم بجهت مخارج اتفاقیه است از قبیل تجهیز تشون برای نظم داخله و مخارج دیگر و این هم تا پنج کرور لافل لازم است و اما قرض کلی گمان نمیکنم در خارجه این طور پول حاضر باشد که بدون ارائه اعتبار و اطمینان بدهند مگر بهمان طور که جناب صنیع الدوله گفتند که آن محل تصویب شده بیست کرور یا سی کرور گرفته شود اما عقیده بنده این هم با طول میکشد و شاید یک سال باشد

ماه مدت لازم داشته باشد و محض رفع اتهام که امروزه برای مملکت یک پولی لازم است گفته شد که ملت یعنی هر کس که این مملکت را وطن خود میدانند امانه بدهد و ای نه بطور هوا بدون اسم و رسم باشد بلکه باسم بانک ملی بدهند این بود که مذاکره شد بانک ملی تاسیس شود و بعد آن ترتیب پیش آمد که همه اطلاع دارند و حال آن موانع را گفتن لزومی ندارد و امروزه بمقیده بنده هر دو مسئله لازم است یکی اینکه وزرا از راهیکه استقراض اصلاح میداند پیشنهاد مجلس نمایند و یکی دیگر اینکه تمام ملت مسئله استقراض اعلان شود که فردا نگویند چرا ما اطلاع نداریم و از باب بانک ملی هم مستشاریکه از خارجه خواسته اند همین روزها دارد خواهشند و اگر اطمینان ملت بهمان حاصل میشود که آهیم می آید و آنچه در قوه دارند بجهت تاسیس بانک بدهند و تا امروز دوققره وجه لازم داریم یکی بجهت چند فقره قرضهای سابق دولت که موعد آنها منقضی شده و از آنها نیکه استقراض شده حالا مهلت بدهند یا مطالبه بکنند در هر صورت باید فکری کرد یکی هم بجهت مخارج فوق العاده اتفاقیه در این موقع لایحه از جناب شرف الدوله قرائت شد که مشعر بود بر مساعدت مالکین که چهار ساله مالکین خودشان را مساعدت بدهند.

حاج سید نصر الله - در اینکه برای این

مملکت پول لازم است حرفی نیست پس هر کس در این خصوص آنچه بنظرشان میرسد از امانه یا تاسیس بانک یا استقراض از خارجه بگویند و آنچه سهل تر و بهتر است اظهار دارند و این طور که آقای شرف الدوله اظهار کردند مالکین مالیات هدهدالسه خود را ندهند چگونگی مساعدت